

Paulus susulan fee salani kala malai Galati

Paulus mulai ndia susulan

¹⁻² Soda-molek neme au Paulus mai. Au haitua susulak ia, fee tolanoo kamahele kala, malai nusa Galati. Tolanoo kala lo au no'u lai ia boe, fee soda-molek neu ei.

Au fee nasanenedak neu ei, ae, Amak Manetualain ma Yesus Karistus ladenu au, tehoo ta hataholi nadenu au. Yesus Karistus na ndia Hataholi fo Manetualain haituan mai so. Karistus mate, tehoo Manetualain tao nasoda fali kana. Boe ma Sila ndia ladenu au, fo au u afada hataholi la la'eneu Hala Malole ia.

³ Au hule-haladoi neu Manetualain, fo ita Aman, ma Yesus Karistus, fo ita Lamatuan. Au oke Sala latudu Sila dale malole nala neu ei, suek ei bisa masoda mia mole.

⁴ Karistus mate, suek Ana koka heni ita salasinggo nala, ma nakambo'ik heni ita teme dede'a manggalauk manai daebafok hatematak ia. Basa sila, tungga Amak Manetualain hihii-nanaun.

⁵ Hoo ndia de ita musi koa-kio Ndia takandon-doo henin! Tetebes ndia!

Paulus luli hoo hataholi Galati la heok lasadea nanonoli tetebes

⁶ Tolanoo nggalei! Au ta bisa bubuluk ei so bali! Manetualain hele nala ei so, hoo Ana nau ei malelak Ndia dale malolen. Tehoo hatina de, ei lai-lai heok masadean, fo miu mamahele nanonoli fe'ek fo

⁷ ta tetebes? Makahulun, au anoli ei teteben la'eneu Yesus Karistus Hala Malolen so. Tehuu hatematak ia, mana masapepeko kala sila ala mai lasapepeko Hala Malole ndia, losak ala tao lakandaa ei.

⁸ Mata neuk! Neu ko Manetualain sumba-soo hataholi mana mai lanoli Hala Malole fo ta sama leo makahulun ai manolik ndia so. Mae hataholi ndia neme ai mai do, Manetualain atan neme nusa-sodak mai do, na neu ko ana hambu sumba-sook ndia!

⁹ Ai mafada memak dede'ak ia neme makahulun mai so. Tehuu hatematak ia, au sangga tao nasanenedak seluk bali, leo iak: mete ma hambu hataholi mai nanoli fe'ek neme Hala Malole ndia, fo makahulun ei simbon ndia so, na neu ko Manetualain sumba-soon.

¹⁰ Au ambalani kokolak leo ndiak, huu au nau tao amahoko Manetualain dalen, tehuu ta hataholi dalen. Ei maehetuk au sangga matak neu hataholi do? Ta! Tehuu mete ma au tao leo ndiak, na au ta andaa dadik Karistus hataholi nadedenun.

Paulus tui seluk talobee de ana dadik Lamat-uak Yesus hataholi nadedenun

¹¹ Tolanoo nggalei! Au sangga afada manggaledok, ae, Hala Malole fo au anolik ei ndia, na hataholi tana dudulan.

¹² Au ta simbon neme hataholi mai, ma hataholi esa ta nanoli au boe. Tehuu Yesus Karistus mesa kana tao manggaleledo ndia ndandaan neu au.

¹³ Neu ko ei mamananene tutuik la'eneu au soda makahulung so, faik fo au bei amahele anggama

Yahudi hetu? Faik ndia, au tao doidoso Manetu-alain hataholi nala, fo sangga tao akalulutu sala.✧

¹⁴ Ma faik ndia boe, au daleng manggate nalan seli anoli la'eneu anggama Yahudi, lena heni hataholi Yahudi fe'ek fo teun leo au. Ma au manggateng ana seli akalala'ok basa ai bei-ba'i nala hadan ma basa heti-heu anggama.✧

¹⁵⁻¹⁶ Ma mae leo ndiak boe oo, Manetualain naketu basan so, fo Ana nalelelak Anan neu au. Au inang bei ta bonggi au, tehoo Ana hele memak nala au, huu Ana nau natudu Ndia dale malolen neu au. Ndia boe oo nadenu au, fo au uu anoli hataholi ta Yahudi la. Faik fo Ana nadenu au leo ndia, boe ma au ta uu oke nanoli-nafadak neme hataholi fe'ek mai.✧

¹⁷ Ma au ta uu atonggo ua lasi salani kala, fo mana dadik Yesus nadedenu nala malai Yerusalem. Tehoo au la'o tutik uni dae Arab uu. Basa ndia, boe ma au fali uni kota Damsik uu bali.

¹⁸ Basa teuk telu, boe ma au uu atonggo ua Petrus* nai Yerusalem, fo sangga bubuluk hata neme ndia mai. Boe ma au leo tataak nai ndia faik sanahulu lima.✧

¹⁹ Faik ndia, au boe oo atonggo ua Lamatuak Yesus fadi bonggin, nade Yakobis. Tehoo au

---

✧ **1:13** Hataholi Nadedenu nala Tutuin 8:3; 22:4-5; 26:9-11

✧ **1:14** Hataholi Nadedenu nala Tutuin 22:3 ✧ **1:15-16** Hataholi

Nadedenu nala Tutuin 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18 * **1:18** Susula

dede'a Yunani nai lalanek ia pake nade *Kefas*. Ndia Petrus nade fe'en ndindia. Kefas ndia, nadek nai dede'a Aram. Petrus ndia, nadek nai dede'a Yunani. Tehoo nade kadua kala sila ndandaan sama. Na ndia "batu". ✧ **1:18** Hataholi Nadedenu nala Tutuin

9:26-30

ta atonggo ua Lamatuak hataholi nadedenu fe'e nala. Kada sila dua sala.

²⁰ Hata fo au sulak ia, memak tetebes leo ndiak! Au ta asapepeko! Manetualain bubuluk.

²¹ Basa ndia boe ma, au fo'a la'o uni nusa Siria ma nusa Kilikia uu.

²² Faik ndia, Karistus hataholi nala malai Yudea, ala bei ta lalelak au.

²³ Kada lamanene halak, lae, "Hataholi ndia fo makahulun ana tao doidoso ita, te hatematak ia nanoli Karistus Hala Malolen. Naa te makahulun ana soba tao nakalulutu heni ita."

²⁴ Lamanene leo ndia, boe ma basa sala so'uk lamadedema Manetualain, huu au amahele neu Karistus so.

2

Lamatuak Yesus hataholi nadedenu fe'e nala simbok no malole Paulus nanonolin

¹ Basa de seli teuk sanahulu ha, boe ma au fali no'u ua Barnabas mini kota Yerusalem miu bali. Ma ai boe oo, mia hataholi kamahele ta Yahudi esa, nade Titus.✧

² Au uni ele uu, huu Manetualain nadenu. Basa ndia boe ma, au tui lasi salani kala, Hala Malole ndia, fo au anoli hataholi ta Yahudi la so. Faik ndia, au mesa nggau kokolak ua sala, suek ala palisak neulalau hata fo au anolik ndia, tetebes do ta. Tehuu mete ma ala laketu lae, ta tetebes, na au ue-leding soso tak!

³ Lamanene au kokolang leo ndiak boe ma, ala simbok no malole. Sila boe oo, ala simbok Titus

---

✧ **2:1** Hataholi Nadedenu nala Tutuin 11:30; 15:2

no malole. Mae ndia hataholi ta Yahudi, tehoo ta lakasetin ana sunat.

⁴ Tehoo faik ndia, tolanook luma ta lakaheik, huu ala lanoli fe'ek. Sila ndia, salani kala masapepekok. Boe ma ala mai no neneek, suek sangga lakaseti Yesus Karistus hataholi ta Yahudi nala, fo ala tungga basa hataholi Yahudi heti-heu anggama nala. Naa te Yesus Karistus nakambo'ik ita so, de ita ta nanamba'ak no heti-heu kala sila so bali, fo sama leo ata.

⁵ Mae ala lakaseti leo ndiak, tehoo ai ta nau simbok fa boe. No leo ndiak, ei bisa mamahela makandoo Hala Malole ndia, fo au anolik ndia so.

⁶ Lasi kala sila simbok no malole au nanoning ndia, ma tala tamba hata-hata bali. Tehoo Manetualain tana hehele matak. De, mae sila hataholi inahuuk do, kadi'ik do, ndia sosoan ta.✧

⁷ Tehoo mana neni sosoak ndia, fo ndia: ala bubuluk Manetualain hele nala au so, fo au uu akalala'ok Hala Malole neu hataholi ta Yahudi. Sama leo Ndia boe, nadenu Petrus neu nakalala'ok Hala Malole neu hataholi Yahudi.

⁸ Huu Manetualain fee koasa neu Petrus so, suek ana dadik hataholi nadedenuk neu hataholi Yahudi. Leo ndiak boe Ana fee koasa neu au, fo dadik nadedenuk neu hataholi ta Yahudi.

⁹ Faik ndia, hataholi la tao Yakobis, Petrus, ma Yohanis, dadik malangga nggalei so. Ledoeik telu sala bubuluk, lae, Manetualain natudu Ndia dale malolen neu au so, boe ma ala fo'a lambadeik de lato'u limak lo au ma Barnabas, fo dadik tanda, lae, ai basa nggai dalek esa so. Ala lakaheik ai

---

✧ 2:6 Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 10:17

mini Hala Malole neu hataholi ta Yahudi la, ma mana leni Hala Malole neu hataholi Yahudi la.*

¹⁰ Kada lasanenedak ai dede'ak esa. Ndia, ai ta bole mafalende heni tulu-fali hataholi hata ta kala. Memak ndia na, au amahoko tao dede'ak ndia.

Paulus ka'i Petrus nai Antiokia huu ana heok neme hataholi ta Yahudi la

¹¹ Basa de la'i esa, Petrus mai nai Antiokia, boe ma au ka'in ledo-ledo, huu ana tao salak.

¹² Faik bei fo ana mai, ana namahoko nang-gatuuk na'a no'u no Karistus hataholi ta Yahudi nala. Tehuu faik fo Yakobis nono Yahudi nala mai, boe ma Petrus ana la'o ela hataholi ta Yahudi la, de ta nanggatuuk na'a no sala so. Huu ana bii hataholi Yahudi mana manoli, lae, Karistus hataholi nala musi ala to'u latea basa hataholi Yahudi heti-heu anggaman, ma musi ala lasoda dook lo hataholi ta Yahudi la.

¹³ Lita Petrus tatao ta neulaun ndia, boe ma hataholi Yahudi fe'e kala boe oo, ala latungga dea. Losa Barnabas boe oo tungga hataholi mana dea-mata kala sila.

¹⁴ Tehuu faik fo au ita ala ta tungga tebe-tebe Hala Malole hihiin so, de au ka'i tutik Petrus neu sila matan, ae, "Wei, ka'a Pe'u aa! Memak ka'a ia hataholi Yahudi. Tehuu Manetualain soi dalak so, fo hataholi mana mamahelek neu Yesus Karistus, na boso nanamba'ak bali no hataholi Yahudi la heti-heu anggaman. Ma ka'a simbok dede'ak ndia so. Boe ma, talobee de hatematak ia ka'a nakaseti hataholi ta Yahudi, fo ala tao aok sama leo hataholi Yahudi bali?"

---

* **2:9** Susula Yunani nai lalanek ia, ana pake nade Kefas. Ndia Petrus nade fe'en.

¹⁵ Au ka'i Petrus leo ndiak, huu ai dua nggai hataholi Yahudi no'u. Ai hataholi nusa Yahudi ta sama leo hataholi nusa fe'e kala, huu ai hataholi nusan, lalalak Manetualain dook ia so.

¹⁶ Tehuu hatematak ia, ita bubuluk boe, Lamatuak tana simbok no malole hataholi esa boe, huu ndia ana tao tungga heti-heu anggama. Tehuu Lamatuak simbok no malole hataholi, huu namahele Yesus Karistus, ta huu ana tao tungga heti-heu anggama. No leo ndiak, na bei fo Lamatuak kee-dede nala hataholi, fo ndia salan ta fa boe.✧

¹⁷ Huu ndia de ita tanoli, tae, Manetualain simbok hataholi no malole, huu, ndia namahele Yesus Karistus. Tehuu hambu hataholi Yahudi nakasasa'ek ai, nae, ai sala so, huu ai mamahele Yesus Karistus, tehuu ai ta to'u heti-heu anggama Yahudi la so bali. Ei boe oo, sangga mbia salak leo ndiak do?

¹⁸ Au akamboi'k heti-heu aggaman ia, tehuu mete ma au to'u falik heti-heu anggama ndia, fo au mbo'i henin ndia so, na ndia bei fo au sala ndia!

¹⁹ Memak makahulun au asusua tingga-tingga, tao tungga anggama Yahudi heti-heu nala, fo suek au malole ua Lamatuak. Tehuu au ta bisa boe. Huu ndia de hatematak ia, au mbo'i heni heti-heu kala sila, fo au asoda nanamba'ak ua Karistus. No leo ndiak, bei fo Manetualain simbok au no malole. Taon neu, au mate nana mbakuk no'u ua Karistus nai ai nggangek.

²⁰ Hatematak ia, au ta ndia asoda so bali, tehuu Karistus ndia nasoda nai au ao-inang. Au hambu

---

✧ **2:16** Sosoda Koa-kio kala 143:2; Roma 3:20, 22

soda beuk ia, huu au amahale Manetualain Anan. Huu ana sue au nalan seli, losa Ana mate nggati au.

²¹ Manetualain simbok au, ta huu au tungga anggama heti-heu nala, tehoo Ndia dale malolen neu au. Mete ma hataholi bisa malole no Manetualain, huu ana tungga anggama heti-heu nala, na ndia ndandaan nae, Karistus mamaten ndia sosoan ta.

Ndia ndia, fo au afada Petrus asa leme Antiokia.

3

Manetualain simbok nala ita no malole, huu ita tamahale teu Yesus Karistus

¹ Wei! Hataholi Galati la! Makahulun au mesa nggau afada neu ei mata mala, la'eneu Yesus Karistus mamaten neme ai ngganggek. Tehoo hatematak ia hataholi ana kedi nala ei mata-matak! Ei nggoam dei!

² Au atane kada dede'ak esa. Ei simbo mala Dula Dale Malalaok ndia, huu ei tungga heti-heu anggama do? Ta, hetu? Dula Dale Malalaok mai neu ei, huu ei mamahale Hala Malole fo ei mamane nek ndia so.

³ Hatina de ei mamanggoa malan seli leo ndiak bae? Makahulun ei masoda tungga Dula Dale Malalaok hihiiin so. Tehoo hatematak ia ei masafali bali, fo tungga hataholi hihiiin.

⁴ Faik fo bei fo ei mulai mamahale Karistus, ei hambu doidosok no'un seli. Boso losak basa sila dadik neu kada soso tak! (Na te, namahale neu Karistus, na ta bisa dadik neu kada soso tak.)

⁵ Ledoeik Manetualain fee Ndia Dula Dale Malalaon, ma natudu tanda heran mata-matak

neu ei mata mala ndia, de ei dudu'a mae Ana tao leondiak, na huu ei tungga anggama heti-heun do? Ta, hetu? Ana tao leo ndiak, na huu ei mamahale Hala Malole, fo ei mamanenen ndia so.

⁶ Masaneda hataholi Yahudi la ba'i lele ulun, fo ndia ba'i Abraham. Huu Lamatuak Susula Malalaon nana sulak, nae, "Huu ana namahele Manetualain, de Ana simbok ndia no malole, ma taon neu hataholi dale ndoos."*

⁷ De, ei musi bubuluk neulalau dede'ak ia! Hataholi la fo lamahele, sama leo Abraham, na ala dadik Manetualain hataholi tetebe nala.†

⁸ Manetualain nafada memak nai makahulun Ndia Susula Malalaon so, nae, neu ko Ndia boe simbok hataholi nusa fe'e kala nae, sila dalen ndoos, mete ma lamahele Ndia. Huu makahulun ele Ana nafada memak Hala Malole ndia neu ba'i Abraham, nae, "Neu ko basa hataholi nusa kala lai daebafok ia, ala hambu baba'e-babatik huu o."☆

⁹ Huu Manetualain hehelun ndia, de Ana fee baba'e-babatik neu basa hataholi, fo lamahele neu Ndia, fo sama leo Ana fee Abraham.

¹⁰ Hataholi mana tungga anggama heti-heun, na ela Manetualain simbo kana no malole, na ana musi lembe belak basa heti-heu kala sila, sama leo ana hambu sumba-sook. Huu nana sulak nai Manetualain Susula Malalaon, nae,

---

* **3:6** Tutuik la'eneu Sososan 15:6; Roma 4:3 † **3:7** Susula Malalaok Yunani isi-isik nana sulak nae, "ala dadik Abraham ana nala". Hataholi Yahudi la lateme pake nade 'Abraham ana nala' no hihiki, nae, 'Manetualain hataholi nala'. Mete *Roma* 4:16 boe.

☆ **3:8** Tutuik la'eneu Sososan 12:3

“Hataholi fo ta tungga nakandoo anggama hetiheun losa lutu-lutuk, na ana hambu sumba-sook!”✧

¹¹ Tehuu manggaledok so, Manetualain tana simbok hataholi, huu ana tungga anggama hetiheun. Huu nana sulak, nae, “Hataholi musi namahele Au, bei fo Au simbo kana no malole, leo hataholi dale ndoos, fo ana hambu sodak tetebes.”✧

¹² Naa! Mete ma hataholi nau nasoda tungga anggama hetiheun hihiin, na ana musi tao tungga basa-basan losa lutu-lutuk! Huu Manetualain nafada memak so nai Ndia Susula Malalaon dalek, nae, “Hataholi fo ana nau nasoda tungga hetiheuk, dei fo kada nasambute no hetiheu kala sila.”✧

¹³ Tehuu Karistus tifa ketun so, fo nakambo'ik ai mima hetiheu anggama ndia, fo nanamba'ak no ai. Makahulun, ai masoda sota mate lemba belak hetiheu anggama ndia, sama leo hataholi mana hambu sumba-sook. Tehuu hatematak ia, Lamatuak Yesus so'u heni sumba-sook ndia, neme ai mai so. Huu nana sulak nai Susula Malalaok, nae, “Hataholi mana matek nana londak nai dii, na ndia ana hambu sumba-sook.”✧

¹⁴ Faik fo Yesus Karistus mate, fo nasala'e nala ita, na ndia baba'e-babatic fo Manetualain feen neu Abraham so. Boe ma ana konda neu hataholi nusa fe'e kala. No leo ndiak, basa hataholi mana mamahele neu Karistus, na bisa ana simbok Manetualain Dula Dale Malalaon fo Ana heluk ndia so.

✧ **3:10** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 27:26 ✧ **3:11** Habakuk 2:4

✧ **3:12** Malangga Anggama la Hetiheun 18:5 ✧ **3:13** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 21:23

Manetualain to'u nahele Ndia hehelun

¹⁵ Tolanoo nggalei! Hatematak ia au nau pake natutuduk neme ita soda basa fain mai. Mete ma hataholi sulak nala susula hehelu pusaka, basa de ana lima lee ndia naden neu susulak ndia, na susulak ndia dadik tetebes so. Hataholi fe'ek ta bisa timba heni hata fo nana sulak nai susulak ndia, ma ta bisa sulak tamba hata-hata bali nai ndia so. ‡ § * †

¹⁶ Leo ndiak boe, faik fo Manetualain mba'a heheluk no Abraham, ma ndia numbu sadu nala. Manetualain ta nae, "Au tao heheluk ia, ua o numbu sadu mala", huu Ndia ta helu fee hataholi makadotok. Tehuu kada Ana helu fee Abraham numbu-sadun, kada hataholi esak, fo ndia Karistus.

¹⁷ Au hihiiing leo iak: Manetualain tao heheluk nakahuluk no ba'i Abraham. Basa teuk natun ha ma telu hulu, bei fo Ana nakonda heti-heu anggama fee hataholi Yahudi la, nesik sila ba'in Musa. Mae leo ndiak boe oo, Lamatuak pake nahele Ndia hehelu makahulun ndia.

¹⁸ Lamatuak ta fee baba'e-babatik neu Abraham, huu ana tao tungga heti-heuk. Tehuu Ana fee baba'e-babatik, huu Ana helu memak so, neme makahulun mai, fo sangga fee hiak neu Abraham. Ndia sama leo kakanak esa ana simbo pusaka neme aman mai. Ana simbo huu ndia aman helu memak so, ta huu kakanak ndia

---

‡ **3:15** Susula Malalaok Yunani nai ia nana sulak, nae, "ta nae 'mba'a heheluk no o bini nala (no'uk), tehuu 'no o binin (esak)"
 Nai dede'a fo mba'a heheluk ia, dede'a Yunani "bini" ndandaan nae, "numbu saduk". Mete Tutuik la'eneu sososan 12:7 § **3:15**
 Tutuik la'eneu Sososan 12:7 * **3:15** Kalua neme Masir mai 12:40
 † **3:15** Roma 4:14

tungga heti-heuk.

¹⁹ Naa! Hatematak ia, au sangga atane leo iak: mete ma Manetualain simbok Abraham no malole, huu ndia namahehelen, hatina de Manetualain tamba heti-heu anggama nesik ba'i Musa bali? Ana tamba heti-heu anggama sila fo nanoli hataholi la'eneu sila sala-singgo nala mata-matak. Ndia no hihik fo hataholi lasoda tungga heti-heuk ndia hihiiin, losa Abraham numbu-sadun esa mai. Basa de, mete ma numbu saduk ndia, fo ndia Karistus ndia, Ana mai so, na heti-heuk ndia ta paluu so.

Faik fo Manetualain fee heti-heu anggama Yahudi ndia, Ana ta fee nakandoon memak. Tehuu Ana pake Ndia ata nala leme nusa-sodak mai, lenin neu ba'i Musa liman, de bei fo Musa feen neu hataholi Yahudi la. No leo ndiak, Musa dadik lelete neu Manetualain no hataholi nala.

²⁰ Tehuu faik fo Manetualain tao heheluk no Abraham, Ana ta pake lelete. Huu Ndia mesa kana helu ma! No leo ndiak, ita bubuluk, tae Manetualain hehelun ndia, lena heni heti-heu kala sila.

Heti-heu anggama nanoli hataholi la'eneu sila salan mata-mata kala

²¹ Faik fo Manetualain fee heti-heu anggama neu ba'i Musa, ndia nalaba ao no Ndia hehelun do? Taa! Huu makanenin ma hambu heti-heuk fo hataholi ana bisa tao tunggan, fo Manetualain simbok ndia no malole, na neu ko hataholi Yahudi la heti-heun bisa tao leo ndiak boe. Naa te ta hambu heti-heuk esa boe fo hataholi bisa ana tao tunggan, fo tao makasufu Manetualain dalen, fo Ana simbo kana no malole.

²² Huu nai Manetualain Susula Malalaon nana sulak, nae, basa hataholi la nana mba'a nisak, lo sala mata-mata kala. Huu ndia, de kada hataholi fo mamahela neu Yesus Karistus, bisa ana simbo hata fo Manetualain heluk ndia so.

²³ Faik fo Karistus bei ta mai, ai hataholi Yahudi la nana mba'a nisak lo heti-heu kala sila, losa ta bisa nakambo'ik. Tehuu losa ndia fain, Manetualain soi dalak, fo ai makambo'ik mima heti-heu kala sila, mete ma ai mamahela neu Karistus.

²⁴⁻²⁵ De, heti-heu anggama sila, natutudun leo mana manea fo nanoli neulalau ita losa Karistus mai. Tehuu mete ma Ana mai so, na bei fo ita bisa tamahela Ndia, fo tasoda neulalau to Manetualain. Huu ndia de hatematak ia, ita ta paluu mana manea ndia so.

Hataholi kamahelek dadik neu Karistus bobongin so

²⁶ Hatematak ia ei dadik neu Manetualain ana nala, huu ei mamahela neu Yesus Karistus.

²⁷ Ei basa nggei hambu salanik so, fo dadik Ndia hataholin, de nana mba'a nisak mia Ndia.

²⁸ Basa hataholi mana mamahela neu Karistus, ta hataholi fe'ek ndia so. De, mae ei hataholi Yahudi do hataholi ta Yahudi, ata do ta ata, touk do inak, basa hataholi fo nanamba'ak no Yesus Karistus ndia, sama.

²⁹ Karistus ndia, na ndia Abraham titi-nonosin, fo Manetualain helu memak so neme makahulun mai. Huu ei nanamba'ak so mia Karistus, huu ndia de ei boe oo, dadik neu Abraham titi-nonosin teteben so. No leo ndiak,

ei boe oo, bisa simbok baba'e-babatik ndia fo Manetualain helu memak neu Abraham.☆

4

¹ Au fee natutudu fe'ek bali. Kakanak esa hambu hak fo simbo pusaka neme ndia aman mai, mete ma aman maten. Tehuu mete ma ndia teun bei ta dai, na ndia bei ta simbo pusaka ndia, mae basa-basan dei fo ana dadik neu ndia enan. Huu teun bei tana dai, ndia sama leo ata fo ta naena hak fo ana ha'i nala ndia malanggan hatan.

² Huu ndia, de musi hambu hataholi nakaneni kakanak ndia, ma pusakan. Ndia musi tungga mana makanenik hihiin, losa faik fo kakanak aman naketun so, bei fo ndia bisa simbo nala pusakan.

³ Leo ndiak boe neu ita. Faik fo Yesus Karistus bei ta mai, ita musi sama leo kakanak ndia. Huu ita bei nana mba'a nisak to daebafok hihii-nanaun, sama leo ata esa.

⁴⁻⁵ Tehuu nandaa no ndia fain, Manetualain haitua Anan mai, fo dadik hataholi, fo suek hataholi la bisa nana so'uk dadik Manetualain ana nala boe. Ndia Anan ndia, nasoda tungga hataholi Yahudi la heti-heu anggaman, suek Ana bisa nakambo'ik basa hataholi fo makahulun nanamba'ak no heti-heuk ndia.

⁶ Huu ei dadik Manetualain ana nala, de Ana haitua Ndia Anan Dula Dale Malalaon mai so, fo ana maso neni ei dale mala neu. No leo ndiak, ei maena hak fo moke Manetualain na mae, "Ama bonggik".

☆ 3:29 Roma 4:13

⁷ De hatematak ia, ei ta dadi ata so, fo ta maena hak simbo pusaka so. Tehuu ei dadik Manetualain anan mana maena hak simbo basa pusaka fo Ana heluk ndia so.☆

Paulus dudu'a doak no hataholi Galati la

⁸ Makahulun, faik fo ei bei ta malelak Manetualain, ei tao ei ao mala leo ata, fo mamadedema dede'a ta tetebes sala.

⁹ Tehuu hatematak ia, ei malelak Manetualain so. Malolenak mete ma au ae, Manetualain ndia nalelak ei. Naa, talobee de losa ei fali seluk bali, fo so'u dema-demak ma tungga seluk bali daebafok hihiiin ma daebafok sodan fo sosoan ta, ma ta naena koasa hata-hata ndia? Ei nau tao ei ao mala nanamba'ak no dede'a kala sila, fo dadik neu sila ata nala bali?

¹⁰ Au amanene so, lae, ei makalala'ok heti-heuk tungga faik, bulak, fai, ma teuk, fo sangga soba tao mamahoko Manetualain dalen.

¹¹ Ia kada ana tao nala au dudu'a doa kana! Nafu au manggu anoli ei, losa doo basa ia, ana dadik sosoan ta so.

¹² Tolanoo susue nggalei! Au oke fo ei masoda makambo'ik mima dede'a kala sila mai, sama leo au ia. Huu au asoda akambo'ik uma heti-heu anggama, sama leo ei fo ta Yahudi. Makahulun, faik ita sama-sama, au ta hambu toto'ak itak neme ei mai.

¹³ Faik fo au mai sososan, au tui-bengga Hala Malole ndia neu ei. Ei basa nggei bubuluk, au aong male.

¹⁴ Mae leo ndiak, ei ta timba heni au, tehuu ei simbok au sama leo Manetualain atan neme

---

☆ 4:7 Roma 8:15-17

nusa-sodak mai. Nakalenak bali ei simbok au, sama leo ei simbok Karistus.

¹⁵ Faik ndia, ita tamahoko no'u talan seli. Tehuu, hatina de hatematak ia, ta leo ndiak so bali? Naa te faik ndia, ei sue mala au ana seli, losak ei sadia do'i mala ei mata de'e heheli mala fo feen neu au.

¹⁶ Tehuu hatematak ia, ei maehetuk au ia, dadik ei musu mala so, huu au kokolang mang-galedok fee ei do?

¹⁷ Mana kekedi kala sila ta nau au anonoo ua ei. Boe ma ala manggate kokoe-nanasi ei, fo tungga basa hataholi Yahudi anggaman hetih-eun. Ala nau fo ei masambute fo kada tungga do'o-do'o sila hihiiin.

¹⁸ Tehuu mete ma ei manggate tao dede'a malole, na, ndia malole boe! Mae au ua ei no'u do ta, kada ei tao dede'a malole leo.

¹⁹ Ana susue nggalei! Hatematak ia, au aue-aledi tingga-tingga bali fee ei, losa au sama leo inak fo tein hedis ana sangga bonggi. Huu au ta hahae au ueng, losa ei dale mala sama leo Karistus dalen.

²⁰ Tehuu hatematak ia, au ta bubuluk tao hata ua ei bali! Au dokodoe so, fo sangga uu kokolak asasale matak ua ei, suek au ta kokolak hala belak leo iak.

Paulus fee nakandandaak nenik tutuik la'eneu Hagar anan, ma Sara anan

²¹ Mete ma ei mahiik masoda tungga hataholi Yahudi hetih-eun anggaman, na malolenak ei bubuluk hetih-eun ndia hihiiin dei.

²² Huu nai Manetualain Susula Malalaon hambu tutuik la'eneu sila ba'i Abraham ana tou anan dua. Ana hambu anak esa neme ndia ata

inan mai, ma esa bali neme ndia saon mai, fo ta atan. ☆

²³ Ata ndia bonggi anan, huu tungga hataholi hihii-nanaun. Tehuu saon bonggi anan, huu Manetualain helu memak leo ndiak so, neu Abraham.

²⁴ Ina kadua kala sila, ala dadik nakandandaak fo dadik natudu heheluk dua, fo Manetualain taon neu hataholi. Hehelu kaesan, Ana taon no ba'i Musa neme lete Sinai, faik fo Ana nakonda hataholi Yahudi la heti-heu anggaman. Hataholi fo nanamba'ak no heti-heuk anggama ndia, na, sila boe oo ata, sama leo Hagar.

²⁵ Mamanak fo manai lete Sinai ndia nai dae Arab, sama leo Hagar boe. Basa hataholi Yerusalem fo bei nanamba'ak no heti-heu anggama Yahudi ndia, sila boe oo ata, sama leo Hagar.

²⁶ Tehuu hehelu fe'ek ndia, ana tuduk kota Yerusalem fe'ek esa nai nusa-sodak. Manetualain ana nala mana leo lai ndia, ata ta sila. Tehuu sila ndia, hataholi nana mbo'ik fo ta nanamba'ak lo heti-heu anggama sila. Huu ndia, de basa sala sama leo ai inan Sara, fo Abraham saon ndia.

²⁷ Huu nai Manetualain Susula Malalaon nana sulak nae,

“Wei! Inak fo ta mana bonggik!

Tao mamahoko o dalem leo!

Wei! Inak fo ta nameda hedi bobonggik!

Soda mamahoko leo!

☆ **4:22** Tutuik la'eneu Sososan 16:15; 21:2

Inak fo dalen nakalulutuk, huu saon ta mbali sana so bali,*

neu ko ana hambu anak no'un lena neme inak fo ana hambu sao touk."☆

²⁸ De, tolanoo nggalei! Makahulun Manetualain helu fee Abraham anak. Tehuu dook bei fo Manetualain tao natetu Ndia hehelun, de Ana tao Sara bonggi Ishak fee Abraham. Ita boe oo, sama leo Isak, huu Manetualain boe helu fee Abraham numbu sadu fe'en.

²⁹ Faik fo kakana ata fo ndia bonggin tungga hataholi hihii-nanaun, ana inahuu mai. De, ana tao doidoso Isak fo ndia bonggin tungga Manetualain Dula Dale Malalaon hihii-nanaun. Ndia tao leo ndiak boe oo, sama leo hata fo mana dadi hatematak ia.☆

³⁰ Manetualain Susula Malalaon nana sulak, nae, "Husi heni ata ndia no anan. Huu ata ndia anan ta naena hak fo simbo pusaka. Kada ndia saon anan, naena hak."☆

³¹ De leo iak, tolanoo nggalei! Ata anan ta ita, huu ita ta nanamba'ak so bali to hataholi Yahudi heti-heu anggaman. Huu ita ia, sama leo Abraham anan neme sao teteben mai, huu ita tamahele neu Yesus Karistus.

5

Karistus nakambo'ik ita so

---

* **4:27** Inak fo dalen nakalulutuk huu sao toun ta mbali sana so, na ndia Sara. Huu Abraham neu ha'i nala Hagar, suek ana hambu anak. ☆ **4:27** Yesaya 54:1 ☆ **4:29** Tutuik la'eneu Sososan 21:9 ☆ **4:30** Tutuik la'eneu Sososan 21:10

¹ Makahulun, hataholi Yahudi la lemba sila heti-heu anggaman belan ana seli. Tehuu hatematak ia, Karistus so'u heni belak ndia neme hataholi, fo namahela neu Ndia so. Huu ndia, de hatematak ia ita takambo'ik so. De, ei boso nana kedi nalak bali nenik heti-heuk ndia, fo sama leo ata ia.

² Mamanene baa! Au ia Paulus, fo mana kokolak ia. Mete ma ei simbo sunat, fo tungga hataholi Yahudi la heti-heun, na, Karistus mamenen suek tao nakambo'ik ei ndia, sosoan ta so.

³ Mete ma hataholi ana simbok sunat, na ndia boe oo, musi lemba seluk basa heti-heuk ndia bali. Ei masaneda, do ta? Huu makahulun, au afada memak ei so.

⁴ Hataholi fo ana nau pake heti-heuk ndia, fo tao Manetualain simbok ndia no malole, na ana naelak dook neme Karistus mai. Huu no leo ndiak, na, ana timba heni Manetualain dale malolen.

⁵ Tehuu Manetualain Dula Dale Malalaon soi dalak, suek ita tamahela neu Yesus Karistus losa fai babasan. Huu ndia, de ita tahani taa-taa tae, neu ko Manetualain kee-dede nala ita fo nae, ita hataholi ndoos.

⁶ Ela hataholi ana sunat do ta oo, ndia sosoan ta. Tehuu kasosoak, ndia hataholi namahela neu Karistus ma sue hataholi fe'e kala.

⁷ Makahulun, ei masoda tungga dala teteben so. Tehuu hatematak ia, see ndia pepeko nala ei, losak ei ta tungga dalak ndia so bali?

⁸ Tehuu nanonoli pepekok fo ei mamenenek ndia, ta neme Manetualain mai. Naa te Ndia ndia seseik nala ei so, fo dadik Ndia hataholin.

9 Hata fo lanolik ndia, sososan kada dede'a de'ek esak. Tehuu doo-doo dei fo nanonolik ndia ana tao nala ei dudu'am nakalulutuk. Sama leo lalu teik fa, fo seseo kana no hade uu, fo tao loti. Doo-doo, boe ma, lalu teik ma hade uu nana seseok ndia natafuu.✧

10 Huu ita dadik esa to ita Lamatuan Yesus Karistus, huu ndia, de au amahеле tebe-tebe, neu ko Ana tao nala ei mamahеле masafali hata fo au anolik ndia so. Ma Manetualain mesa kana neu ko huku sudi see fo ana tao nakalulutu ei namahehelem.

11 Leo iak tolanoo nggalei! Mete ma au anoli, ae, hataholi ana musi sunat, na, neu ko au ta hambu doidosok so bali sama leo hatematak ia. Ma hataholi Yahudi la, simbok au nanonoling so, la'eneu Yesus mamaten neme ai ngganggek ndia.

12 Tehuu hataholi ndia, fo mana tao nakandaa ei la'eneu sunat ndia, elan neme naa, suek mesa kasa leu kee heni basa sila 'mamaen'!

13 Tolanoo nggalei! Lamatuak nakambo'ik heni ei, fo ei boso masoda nanamba'ak mia anggama heti-heun hihii-nanaun. Boso mae-hetuk ei makambo'ik so, de masoda tungga ei hihii-nananum! Tehuu teteben, na ei musi masoda masueao, ma ei musi ono-lau esa no esa, sama leo ata ana ono-lau ndia malanggan.

14 Nai Manetualain Susula Malalaon nana su-lak, nae, "O musi sue hataholi fe'ek sama leo o sue o ao-ina hehelim." Mete ma ei tao tungga kada heti-heuk ia esak, na, ei tao tungga hataholi Yahudi heti-heun hihii-nanaun.✧

15 Tehuu mete ma esa nala'u ao no esa, do esa nasii ao no esa, na mata neuk leo! Ta dook so

✧ 5:9 1 Korintus 5:6 ✧ 5:14 Malangga Anggama la Heti-heun 19:18

bali, ei tao makalulutu ei ao-ina hehelim ndia.

Nasoda tungga hataholi hihii-nanaun do tungga Dula Dale Malalaok hihii-nanaun?

¹⁶ Au hihiiing leo iak: mete ma ei masoda tungga Manetualain Dula Dale Malalaon hihii-nanaun, na ta tungga hataholi hihii-nanaun so bali.

¹⁷ Huu hataholi hihii-nananun, ta nau tungga Dula Dale Malalaok hihii-nanaun. Ma Dula Dale Malalaok hihii-nanaun, ta nau tungga hataholi hihii-nanaun. Huu dua sala lalaba ao! Huu ndia de, ei ta bole kada tao tungga ei hihii-nanaun bali.✧

¹⁸ Tehuu mete ma Manetualain Dula Dale Malalaon nalangga ei, na ei ta nanamba'ak so bali no heti-heu kala sila.

¹⁹ Hataholi fo ana tao tungga hataholi hihii-nanaun ndia, fo natutuduk leo: hataholi ndia hohongge no hataholi fo ndia saon ta ndia, hataholi ndia dudu'an manggenggeok, tana mae nalelak,

²⁰ songgo nitu do kamodo mamates, lamusu kala, hii nasisimbo bafak, hii dale hedi, hii nahuu, kada nasaneda ao-ina hehelin, nahiik mbau-edo hataholi, nahiik tao husanak,

²¹ nahiik ana holo, nahiik ninu mafuk, feta makiuk, ma tatao sala fe'e kala. Makahulun, au afada itak, ae, hataholi fo ana tao tungga dede'a kala sila leo ndiak, na sila ndia ta bisa dadik Manetualain hataholin.

²² Tehuu hataholi fo nasoda tungga Manetualain Dula Dale Malalaon hihii-nanaun ndia, neu ko Dula Dale Malalaok tao ndia dadik hataholi fo

---

✧ 5:17 Roma 7:15-23

nahiik nasueao, naena dale namahokok, nahiik momolek, nggale loak, dale malole no hataholi, nahiik tulu-fali hataholi, na neu ko tao tungga ndia hehelun ndia,

²³ malole no basa hataholi, ma nahiik nanea neulalau aok. Ta hambu heti-heuk esa boe, fo ka'i dede'a kala ia.

²⁴ Hataholi fo maso dadik neu Yesus Karistus hataholi nala, na ndia ta tungga hataholi hihii so bali. Huu ndia hihii manggalaun ndia, nana mbakuk no'u so, no Yesus nai ai ngganggek.

²⁵ De, mete ma Manetualain Dula Dale Malalaon fee ita soda beuk, na ita musi tao tungga takandoo Ndia hihii-nanaun.

²⁶ Huu ndia de boso ita sangga nana hadak, mahiik laban esa no esa, ma boso madale hedi bali.

6

Matulu-fali esa no esa

¹ Tolanoo nggalei! Mete ma hataholi kamahelek esa tao sala-singgok, na ei mana malelak tebe-tebe Manetualain Dula Dale Malalaon hihii-nanaun, miu kokolak mian minik dale banggana'uk. Boe ma mia fali kana, fo ana tungga Lamatuak dala teteben. Ma manea ei ao mala fo boso tuda tungga ndia salan.

² Mete ma hataholi hambu toto'ak, na, ei fe'e kala tulu-fali ndia. Huu no leo ndiak, na ei tao tungga Karistus heti-heun.

³ Mete ma hambu hataholi soso'uk aon, nae, ana lena hataholi fe'ek, naa te ta leo ndiak, na, ana pepeko seluk ao-inan ndia.

⁴ De, esa-esak musi palisak hata fo ana taon ndia, malole so, dei fo nameda dai so. Boso makasasaman mua hataholi fe'ek.

⁵ Au kokolak leo ndiak, huu hataholi esa-esak musi mesa kana ana tanggon hata fo ndia tataon ndia.

⁶ Tehuu hataholi fo simbok nala Lamatuak nanonolin, na ndia musi ba'e ndia ue-ledin buna-boan, fo tulu-fali hataholi mana manoli ndia.

⁷ Masanenedak baa! Manetualain bubuluk basan. De, boso kedi seluk ei ao-ina heheli mala, ma boso soba-soba kedi Ndia. Huu hata fo hataholi sele-nggalin nai ndia osin, neu ko ana hambu falik ndia buna-boan.

⁸ Leo ndiak boe, mete ma hataholi tao dede'a manggalauk tungga ndia hihii-nanaun, na, neu ko ndia hambu falik sodak fo makalulutuk ndia. Tehuu mete ma hataholi tao dede'a malole tungga Dula Dale Malalaok hihii-nanaun, na neu ko hataholi ndia hambu falik sodak ndoos fo ta mana ketuk, sadi ita takatataka takandoo.

⁹ Huu ndia, de boso ei mbela tao dede'a malole. Huu nandaa no fain ndia, de, ita boe oo, hambu falik buna-boa malole, sadi ita takatataka takandoo.

¹⁰ De, mete ma ita hambu lelak, na, ita tao dede'a malole memak, fee basa hataholi la, nakalentak fee ita tolanoo kamahele nala.

Paulus nate'e ndia susulan

¹¹ Hatematak ia au mesa nggau sulak susulak ia, unik huruf inahuu kala.

¹² Masaneda baa! Mana kedi kala sila boe oo, lamahale Yesus Karistus maten nai ai ngganggek. Tehuu ala lakaseti ei, fo simbok sunat ndia, huu ala bii hataholi Yahudi fe'e kala dei fo ala tao

doidoso sala, mete ma lanoli, lae, Manetualain boe oo, simbok hataholi ta mana tungga heti-heu sunat. Huu ndia de, kada ala sangga matak neu hataholi Yahudi la.

¹³ Tehuu mae ala sunat boe oo, ta tungga basa anggama heti-heun ndia. Ala nau fo ei simbok sunat, fo dadik neu sila hataholin. No leo ndiak, sila partein soso'uk sila.

¹⁴ Tehuu mete ma au ia, kada au soso'uk ita Lamatuan Yesus Karistus. Te Ana mate nai ai nggangedek, de tao nisa basa dede'a manggalauk fo hataholi taok, tungga daebafok hihii-nanaun. Huu ndia de au ta mbali daebafok hihii-nanaun so bali. Ma daebafok hihii-nanaun ta hengege au so bali.

¹⁵ Sunat do ta sunat, na ndia ta penting. Tehuu penting, ndia ita simbok soda beuk teme Lamatuak mai.

¹⁶ Au hule, fo Manetualain natudu Ndia susuen neu basa hataholi la fo mana tungga au nanonoling ia, suek bisa lasoda ndondoo ma mole. Huu ala dadik Manetualain hataholi nusa beun.

¹⁷ Tungga ndoon, na, au ta nau fo hataholi babalik au no dede'a kala ia. Au aong mbiik, huu au ono-lau Yesus Karistus.

¹⁸ Tolanoo nggalei! Au oke fo ita Lamatuan Yesus Karistus natudu Ndia dale malolen neu ita basa nggata.

Leo ndiak leo!

Soda-molek neme au mai,

Paulus

**Rote Lole Alkitab
Genesis and the New Testament in the Rote Lole
language of Indonesia**

copyright © 2004 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Rote Lole (Lole)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

66fb93de-30be-533a-80d6-f3d0582cedf6